

Implementacija sustava upravljanja okolišem prema standardu ISO 14001:2015

Matanović, Iva

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **The Polytechnic of Rijeka / Veleučilište u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:125:348473>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-01**

Repository / Repozitorij:

[Polytechnic of Rijeka Digital Repository - DR PolyRi](#)

VELEUČILIŠTE U RIJECI

Iva Matanović

**IMPLEMENTACIJA SUSTAVA UPRAVLJANJA
OKOLIŠEM PREMA STANDARDU ISO 14001:2015**

(specijalistički završni rad)

Rijeka, 2020.

VELEUČILIŠTE U RIJECI

Odjel sigurnosti na radu

Specijalistički diplomski stručni studij Sigurnost na radu

IMPLEMENTACIJA SUSTAVA UPRAVLJANJA OKOLIŠEM PREMA STANDARDU ISO 14001:2015

(specijalistički završni rad)

MENTOR:

doc. dr. dc. Sanja Zambelli,

viši predavač

STUDENTICA:

Iva Matanović

MBS: 2426000077/18

Rijeka, srpanj 2020.

VELEUČILIŠTE U RIJECI

Odjel sigurnosti na radu

Rijeka, 15.03. 2020.

ZADATAK za specijalistički završni rad

Pristupnici Ivi Matanović

MBS: 2426000077/18

Studentici specijalističkog diplomskog stručnog studija Sigurnost na radu izdaje se zadatak za specijalistički završni rad – tema specijalističkog završnog rada pod nazivom:

Implementacija sustava upravljanja okolišem prema standardu ISO 14001:2015

Sadržaj zadatka: Definirati i objasniti pojmove održivog razvoja i društveno odgovornog poslovanja. Opisati standard ISO 14001 koji se sve više primjenjuje u Hrvatskoj, te kroz teorijski i praktični pristup objasniti učinkovitost njegove primjene. Na primjerima poslovanja nekoliko poduzeća iz Poreča prikazati koristi koje primjena sustava upravljanja okolišem ima na poduzeća i na društvo u cjelini, sa posebnim naglaskom na zaštitu okoliša mora.

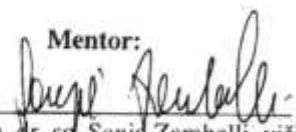
Preporuka: Koristiti literaturu predviđenu programom kolegija Integralni sustav upravljanja kvalitetom i proširenu u skladu s temom završnog rada. Pored teorijskih spoznaja, koristiti iskustvene spoznaje djelatnika poduzeća AutoWilla, Premium Camping resorta Lanterna i lučke uprave iz Poreča, kao i interne dokumente tvrtke.

Rad obraditi sukladno odredbama Pravilnika o završnom radu Veleučilišta u Rijeci.

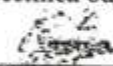
Zadano: 15.03. 2020.

Predati do: 15.09.2020.

Mentor:

doc. dr. sc. Sanja Zambelli, viši pred.

Pročelnica odjela:

Erika Gržin, pred.

Zadatak primila dana: 15.03. 2020.

Iva Matanović

Dostavlja se:
- mentoru
- pristupniku

IZJAVA

Izjavljujem da sam specijalistički završni rad pod naslovom „Implementacija sustava upravljanja okolišem prema sustavu ISO 1402:2015“ izradila samostalno pod nadzorom i uz stručnu pomoć mentora Sanje Zambelli, doc. dr. dc.

Iva Matanović

(potpis studenta)

SAŽETAK

Sustav upravljanja okolišem prema standardu ISO 14001:2015 primjenjuje se u cijelom svijetu i ima veliku važnost pa tako postaje sve traženiji standard i u Hrvatskoj. Menadžment upravljanja okolišem postavlja poduzeću obaveze čija je poslovna politika kreirana tako da podržava društveno odgovorno poslovanje. Sve više poduzeća primjenjuje ISO 14001 radi poboljšanja imidža, smanjenja troškova ali i zadovoljstva svojih klijenata. Primjena standarda ISO 14001 u turizmu ima poseban značaj uz zaštitu okoliša i mora, pri čemu je bitno uzeti u obzir kakav oblik koristi će poduzeće dugoročno imati od njegove primjene. Na primjerima poslovanja nekoliko poduzeća iz Poreča vidljivo je da primjena sustava upravljanja okolišem ima veliki utjecaj na poduzeće jer mu pomaže u unapređenju njihovih poslovnih procesa i doprinosi kvaliteti dugotrajnosti poduzeća.

Ključne riječi: ISO 14001:2015, zaštita okoliša, grad Poreč

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. ODRŽIVI RAZVOJ	2
2.1. Ciljevi održivog razvoja.....	3
2.2. Strategija Europa 2020.....	9
3. DRUŠTVENO ODGOVORNO POSLOVANJE.....	13
3.1. Društveno odgovorno poslovanje i zaštita na radu	13
4. ZAŠTITA OKOLIŠA	15
4.1. Ciljevi zaštite okoliša.....	15
4.2. Zaštita mora	17
4.3. Praćenje stanja okoliša.....	20
4.4. Europska Plava Zastava	23
4.4.1. Ekološki kodeks Plave zastave.....	24
4.4.2. Kriteriji za dodjelu Europske Plave zastave.....	25
4.5. Zaštićena priroda grada Poreča.....	27
5. SUSTAVI UPRAVLJANJEM OKOLIŠEM PREMA STANDARDU ISO 14001	31
Značaj standarda ISO 14001	33
Struktura norme ISO 14001:2015.....	35
6. PRIMJERI PRIMJENE ISO 14001:2015 U ORGANIZACIJAMA	46
6.1. Lučka uprava Poreč	46
6.2. AutoWill Toyota, Poreč	49
6.3. Lanterna <i>Premium Camping Resort</i> , Poreč	52
7. ZAKLJUČAK.....	56
LITERATURA	57
POPIS SLIKA	59
POPIS GRAFIKON.....	59

1. UVOD

Certifikat je pitanje statusa organizacije i potvrda svim zainteresiranim stranama da organizacija vodi brigu o okolišu i da poštuje sve primjenjive zakonske zahtjeve. Organizacije svih vrsta u sve većoj mjeri žele postići i pokazati očuvano stanje okoliša nadziranjem utjecaja svojih djelatnosti, proizvoda ili usluga na okoliš, uzimajući u obzir politiku i ciljeve okoliša. Bogata i raznolika priroda jedan je od najvrjednijih resursa kojima raspolaže Republika Hrvatska, a kao i drugdje u svijetu, priroda je pod stalnim pritiskom ljudskih djelatnosti.

Cilj i svrha ovoga rada je da se kroz teorijski i praktični pristup pobliže objasni učinkovitost primjene standarda ISO 1400:2015 i korist koje društvo može imati od toga standarda. Kako bi bila jednostavnija i jasnija ova tema za shvatiti, u radu je navedeno nekoliko primjera primjene same implementacije standarda na poduzećima iz grada Poreča. Osim objašnjene same implementacije standarda navedeno je i što je to održivi razvoj, što je zaštita okoliša te što je društveno odgovorno poslovanje. A s obzirom da je Istra, odnosno grad Poreč lociran na sjevernom dijelu Jadrana te usko vezan uz morske vode, u ovom završnom radu govoriti će se u prvome planu o zaštiti okoliša mora.

2. ODRŽIVI RAZVOJ

Pojam održivog razvoja nastao je kao rezultat razvoja ekološke misli i njezine primjene u praksi dok je prvobitno bio vezan za održavanje šuma. Pojam održivog razvoja prvi spominje Karlo Carlivitz davne 1713. godine. Karlo Carlivitz je održivo šumarstvo vezao uz prosječnu i novo zasađenu količinu drveća. Koncept ovog autora na području Hrvatske primijenila je carica Marija Terezija svojom uredbom o šumarstvu. Nažalost koncept koji je provodila nije uvijek poštivan u šumarstvu pa je do danas na zemlji nestalo gotovo 30% ukupne površine šuma. (Vujić, V.: Održivi razvoj turizma, Rijeka, Rijeka, 2005., str. 58)

Održivi razvoj možemo definirati kao okvir za oblikovanje politika i strategija kontinuiranog gospodarskog i socijalnog napretka a da se pritom eliminira šteta za okoliš te spriječi šteta za prirodne izvore koji su bitni za ljudske djelatnosti u budućnosti.

Osnovni cilj održivog razvoja je osigurati održivo korištenje prirodnih izvora na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Isti način razmišljanja treba biti primjenjen u svim sferama svakodnevnog života pomno razmatrajući učinke na okoliš, resurse, posljedični utjecaj na druge ljude prilikom zadovoljavanja svojih potrebe te interesa budućih naraštaja koji će trošiti neobnovljive izvore te imati dodir sa zagađenim okolišem. Stoga za održivi razvoj kažemo da je razvoj koji zadovoljava potrebe današnjice, a pritom ne ugrožava potrebe budućih naraštaja. (<https://www.zivotna-skola.eu/projekti/un-odrzivost.html>)

Postoji nekoliko glavnih globalnih ciljeva održivog razvoja koji za uspješnu provedbu uključuje sve resurse, domaće i međunarodne, javne i privatne. Dok nacionalna odgovornost i odgovornost prema građanima bit će od ključne važnosti za uspjeh implementacije tih istih ciljeva.

(http://odraz.hr/media/291518/globalni%20ciljevi%20odrzivog%20razvoja%20do%202030_web.pdf)

2.1. Ciljevi održivog razvoja

Cilj 1: Iskorijeniti siromaštvo u svim oblicima

Jedna od pet osoba u regijama u razvoju i dalje živi s manje od 1,25 USD dnevno. Iako se ekstremna stopa siromaštva smanjila za više od polovice od 1990. godine, cilj je sve do kraja 2030. iskorijeniti ekstremno siromaštvo. Cilj nije samo ukidanje siromaštva nego ujedno omogućiti i financijsku slobodu. Potrebno je osigurati značajnu mobilizaciju resursa iz različitih izvora, te kreirati jasne javne politike na nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini koje se temeljene na razvojnim strategijama koje promoviraju borbu protiv siromaštva i rodnu osjetljivost.

Slika 1. Ciljevi održivog razvoja

Izvor:

http://odraz.hr/media/291518/globalni%20ciljevi%20odrzivog%20razvoja%20do%202030_w eb.pdf

Cilj 2: Uklanjanje gladi

Kada razmišljamo o uzgoju, raspodjeli i konzumaciji hrane jasno je da nema pravilne raspodjele u svijetu. Cilj je iskorijeniti glad, postići sigurnost hrane i poboljšati ishranu te ujedno promovirati održivu poljoprivredu. Ispravno postupanje sa poljoprivredom, šumarstvom i ribolovom doprinose zdravu hranu i pristojne prihode za sve društvene slojeve te se ujedno uz to i održava zaštita okoliša.

Cilj 3: Zdravlje i blagostanje

Posebno važna stavka kod održivog razvoja je osiguranje zdravog života i promicanje blagostanja za ljude svih generacija. Iako je do danas postignut veliki napredak u boljem pristupu čistoj vodi i higijenskim uvjetima, kao i smanjenju broja oboljelih od malarije, tuberkuloze, dječje paralize te širenja HIV/AIDS-a i dalje je potrebno mnogo napora za potpuno iskorijenjivanje mnogih bolesti i rješavanja novih zdravstvenih problema. Jedan od važnijih ciljeva je i bitno smanjenje broja umrlih i oboljelih uzrokovanih zagađenjem zraka, vode i tla.

Cilj 4: Osigurati kvalitetno obrazovanje

Kvalitetno obrazovanje i cjeloživotno učenje jedan je od temelja za poboljšanje života ljudi i održivog razvoja. Do kraja 2030. godine nastojat će se omogućiti besplatno i kvalitetno osnovno i srednje obrazovanje za sve djevojčice i dječake. Također nastojat će se do kraja 2030. osigurati da svi učenici steknu znanja i vještine potrebne za unaprijeđenje održivog razvoja. Takvo stjecanje će se vršiti putem edukacija za održivi razvoj, održive stilove života, ljudska prava, rodnu ravnopravnost te za promoviranje kulture mira i nenasilja i poštivanje kulturne raznolikosti kao i doprinosa kulture održivom razvoju.

Cilj 5: Rodna ravnopravnost

Oснаživanje žena i djevojaka te promoviranje rodne ravnopravnosti od suštinskog je značaja za brže postizanje održivog razvoja. Ukidanje svih oblika diskriminacije žena i

djevojčica ne samo da je osnovno ljudsko pravo nego ima i višestruki utjecaj na druga područja razvoja. Stoga je nužno posvuda eliminirati sve oblike diskriminacije žena i djevojaka, otkloniti sve oblike nasilja i eksploatacije u javnoj i privatnoj sferi.

Cilj 6: Čista voda i sanitarni uvjeti

Važno je osigurati pristup pitkoj vodi za sve ljude. Također je važno održivo upravljati vodama te osigurati higijenske uvjete za sve. Sve je veća suša i dezertifikacija a predviđanja do 2050. godine govore da će najmanje svaka četvrta osoba biti pogođena stalnom nestašicom vode. Porastom globalne temperature kao posljedice klimatskih promjena iscrpljuju se zalihe obnovljivih slatkih voda. Cilj je zaštititi i obnoviti ekosustave povezane s vodom, uključujući planine, šume, rijeke, plavna zemljišta, izvore i jezera. Kako bi se to postiglo, potrebno je proširiti međunarodnu suradnju sa zemljama u razvoju te čim više osvještavati ljude o trenutačnim stanjima voda.

Cilj 7: Pristupačna energija za sve

S obzirom da globalna ekonomija, koja počiva na fosilnim gorivima i povećanju emisije stakleničkih plinova drastično ugrožava klimu i okoliš, nužno je povećati proizvodnju obnovljive energije i koristiti alternativne energente, kao što su energija sunca i vjetra te termalni izvori. Nastoji se osigurati pristup pouzdanoj, pristupačnoj i održivoj energiji. Važno je da svaka država omogući dostojne i korisne informacije za svoj narod o obnovljivim izvorima energije. Odnosno kako čim više koristiti obnovljive izvore energije a da se pri tome spriječi zagađenje okoliša.

Cilj 8: Zaposlenost i dostojanstven rad za sve

Cilj je postići potpuno i produktivno upošljavanje i muškaraca i žena. Diljem svijeta provode se mjere za iskorijenjivanje prekovremenog rada te mobbinga na poslu. Potrebno je promovirati razvojne orijentirane politike koje podržavaju održivi ekonomski rast, stvaranje

pristojnih poslova te poslova koji potiču kreativnost i inovativnost čime bi se poboljšalo zadovoljstvo i produktivnost na radu.

Cilj 9: Infrastruktura, industrija i inovacije

Ulaganje u održivu infrastrukturu, industriju i inovacije ključni su pokretači gospodarskog rasta i održivog razvoja. Tehnološki napredak jedan je od temelja za postizanje ciljeva zaštite okoliša. Važno je podržavati razvoj domaće tehnologije te povećati pristup informacijskim i komunikacijskim tehnologijama u nacionalnom i međunarodnom prometu.

Cilj 10: Smanjenje nejednakosti

Smanjenje nejednakosti između i unutar država vrlo je važan cilj koji vodi prema izlasku ljudi iz siromaštva. Ukoliko se u obzir ne uzimaju tri dimenzije održivog razvoja – ekonomska, socijalna i okolišna dimenzija, gospodarski rast neće biti dostatan za smanjenje siromaštva. Osim smanjenja nejednakosti važno je osigurati svima i jednake mogućnosti, osnažiti i promovirati socijalnu, ekonomsku i političku uključenost svih bez obzira na dob, spol, rasu, porijeklo, invalidnost, religiju i sl.

Cilj 11: Održivi gradovi i zajednice

Zbog gradova je omogućen socijalni i ekonomski napredak što ih ujedno čini središtem raznih grana, kao što su središta kulture, znanosti, ekološkog razvoja, društvenog razvoja i dr. Cilj je gradove i njihove zajednice učiniti inkluzivnim, sigurnim, izdržljivim i održivim za što bolji, adekvatniji i jeftiniji život. Potrebno je zaštititi svjetsku kulturu i prirodnu baštinu, omogućiti pristup zelenim i javnim površinama svima te smanjiti negativan utjecaj gradova na okoliš, s posebnom pažnjom posvećenom na kvalitetu zraka i gospodarenja otpadom.

Cilj 12: Održiva potrošnja i proizvodnja

Održivi razvoj zahtijeva hitno smanjenje našeg utjecaja na životnu sredinu. Smanjenje našeg utjecaja na životnu sredinu u kojoj živimo postići će se promjenom načina na koji proizvodimo i trošimo proizvode i resurse te način na koji odlažemo toksičan otpad i zagađivače. Također jedan od važnijih ciljeva je i učinkovito upravljanje zajedničkim prirodnim resursima i održivo gospodarenje otpadom.

Cilj 13: Zaštita klime

Klimatske promjene utječu na cijeli svijet. Suzbijanje klimatskih promjena temelji se na primjeni obnovljivih izvora energije i ne zagađivanju okoliša. U pogledu poduzimanja hitnih akcija u borbi protiv klimatskih promjena potrebno je unaprijediti obrazovanje, podići razinu svijesti te podučiti ljude o akcijama vezanim za smanjenje globalnih emisija stakleničkih plinova kako bi se zaustavilo globalno zatopljenje. Također je važno osvijestiti ljude o prednostima korištenja bicikla u zamjenu za automobile te ih isto tako treba osvijestiti o štetama koje stvaraju mesne industrija na naše čovječanstvo.

Cilj 14: Očuvanje i održavanje vodenog svijeta

Svjetski oceani pokreću globalne sustave koji čine Zemlju pogodnom za život svih bića na Zemlji. Zagađenje oceana i mora u sve većem je zamahu, koje najvećim dijelom uzrokuju kopneni izvori, a dostižu alarmantnu razinu zbog plastičnog otpada. Važno je osvijestiti ljude kako je moguće plastiku zamijeniti drugi ekološki prihvatljivim materijalima. Uz to je riblji izlov sve zastupljeniji pa je korisno ljude podučiti i o reguliranju ulova ribe, prekomjernom ribolovu i veganstvu. Također je važno osigurati održivo upravljanje morskim i obalnim ekosustavima te ih zaštititi od značajnih negativnih utjecaja i naučiti poduzeti određene akcije za njihovu obnovu.

Cilj 15: Očuvanje života na zemlji

Oko milijun vrsta biljaka i životinja prijete potpuno izumiranje, a glavni ralog tome su ljudi. Sušom i dezertifikacijom godišnje se izgubi oko 13 milijuna hektara šuma. Potrebno je hitno raditi na sprječavanju nestanka prirodnih staništa kao i očuvanju, obnavljanju i održivom korištenju kopnenih slatkovodnih ekosustava i njihovog okruženja kao što su šume, močvarna zemljišta, planine i isušena zemljišta. Cilje je i zaustaviti krčenja šuma čime se ublažavaju posljedice klimatskih promjena. Šume se najviše krče radi pašnjaka, odnosno mesne i drvne industrije. Stoga je važno čim više ljude osvijestiti o reciklaži drva i papira te vegeterijanstvu.

Cilj 16: Mir, pravda i odgovorne institucije

Ljudska prava, mir i stabilnost bitne su sastavnice održivog razvoja. Visoka stopa oružanog nasilja i nesigurnosti destruktivno utječu na razvoj zemlje, što se negativno odražava na gospodarski rast. Ovaj cilj navodi da je potrebno smanjiti nezakonite tijekom oružja i novca te se boriti protiv svih oblika nasilja i organiziranog kriminala. Važno je promovirati miroljubiva i uključiva društva za održivi razvoj, osigurati pristup pravdi za sve i zalagati se za ljudska prava te izgraditi učinkovite i odgovorne institucije na svim razinama.

Cilj 17: Globalnim partnerstvom do ciljeva

Ciljevi održivog razvoja mogu se realizirati samo ukoliko se zalažemo za snažnu opredijeljenost globalnog partnerstva i suradnje. Svijet je u današnjici povezaniji nego ikada. Osim pomoću tehnologije tu možemo ubrojiti i održivu energiju, infrastrukturu, transport i informacijske i komunikacijske tehnologije. Bolja dostupnost ovih faktora bitna je za razmjenu ideja i unaprjeđenje inovacija. Cilj je ojačati načine provedbe globalnog partnerstva za održivi razvoj te ujedno unaprijediti međunarodnu podršku za primjenu djelotvorne i ciljane izgradnje kapaciteta u zemljama u razvoju.

(http://odraz.hr/media/291518/globalni%20ciljevi%20odrzivog%20razvoja%20do%202030_web.pdf)

Ograničenost prirodnih resursa i negativni utjecaji na okoliš uzrokovani njihovom konstantnom potrošnjom utjecajem čovjeka, zahtijevaju unaprjeđenje postojećih resursa i iznalaženje novih modela za njihovo održivo korištenje.

Jedan od osnovnih ciljeva održivog razvoja Europske unije je kroz čitav niz financijskih instrumenata i strategija potaknuti unaprjeđenje gospodarskog sustava i održivog razvoja u smislu pametnijeg i učinkovitijeg korištenja resursa i energije iz čega ujedno proizlazi i ideja o nastanku „Strategija Europa 2020“.

(http://www.fzoeu.hr/hr/zastita_okolisa/odrzivi_razvoj/)

2.2. Strategija Europa 2020

U cilju unaprijeđenja gospodarstva Europske unije, Europska komisija predložila je 3. ožujka 2010. godine 10-godišnju strategiju pod nazivom „Strategija Europa 2020“. Cilj strategije je „pametan, održiv i inkluzivni rast i zapošljavanje“ uz koordinaciju nacionalne i europske politike. (<http://mladi-eu.hr/sto-je-to-strategija-europe-2020/>).

Strategija je prvenstveno provedena zbog nastale krize koja se odvijala u tom razdoblju. Strategijom Europa 2020. nastoji se potaknuti pametan rast učinkovitijim ulaganjem u obrazovanje, inovacije i istraživanje. Također se nastoji potaknuti rast koji je održiv zahvaljujući odlučnom zaokretu ka niskougljičnom gospodarstvu te se pokušava održati rast koji je uključiv stavljanjem velikog naglaska na stvaranje novih radnih mjesta i smanjenja siromaštva.

Pametani rast predstavlja:

- unaprjeđenje učinkovitosti Europske unije u smjeru obrazovanja kroz poticanje građana na učenje i unaprjeđenje njihovih vlastitih vještina,
- inovativnost prilikom stvaranja novih usluga i proizvoda koji stvaraju rast te stvaranje novih radnih mjesta,
- potpomaganje u prepoznavanju društvenih izazova te
- korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija u digitalnom, odnosno elektroničkom društvu.

Održivi rast uključuje:

- realizaciju i izgradnju ekonomije s konkurentnim gospodarstvom i održivom uporabom resursa s malim emisijama ugljika,
- zaštitu okoliša i bioraznolikosti,
- iskorištavanje Europske tehnološke naprednosti u novim zelenim tehnologijama te proizvodnim metodama,
- uvođenje pametnih i učinkovitih električnih mreža,
- poboljšanje poslovnog okruženja na međunarodnoj i nacionalnoj razini, posebice za male i srednje poduzetnike te
- potpora potrošačima u donošenju raznih informiranih odluka na tržištu.

Uključivi rast obuhvaća:

- povećanje stopa zaposlenosti, što se posebice odnosi na žene, mlade i starije radnike,
- ulaganje u znanja i vještine kao pomoć ljudima svih dobi u predviđanju i upravljanju promjenama,
- osuvremenjivanje i moderniziranje tržišta rada i sustava socijalne sigurnosti, te
- osiguranje i realiziranje raspona rasta u svim dijelovima Europske unije.
(<https://vlada.gov.hr/europa-2020/19454>)

U Europi 2020 dogovoreno je pet glavnih ciljeva za Europsku Uniju do kraja 2020. godine koji uključuju smanjenje siromaštva koje predvodi ukidanju istog, zapošljavanje, istraživanje, razvoj i inovacije te klimatske promjene - energija, obrazovanje, socijalna uključenost i osviještenost ljudi.

Pet glavnih ciljeva ove strategije su:

1. povećanje stope zaposlenosti stanovništva u rasponu u dobi od 20 do 64 godine na minimalnih 75% sa sadašnjih 69%,
2. postignuti cilj ulaganja od 3% BDP-a u istraživanje i razvoj,
3. smanjiti emisiju stakleničkih plinova za najmanje 20% u usporedbi s razinama iz 1990. godine ili smanjiti za 30% ako su uvjeti točni, ujedno povećati udio obnovljive energije od 20% i postići povećanje energetske učinkovitosti od 20%,
4. smanjiti udio ranog napuštanja škola sa sadašnjih 15% na 10% te povećati udio stanovništva u dobi od 31 do 34 godine koji su završili tercijarno obrazovanje s današnjih 31% na minimalnih 40%,
5. smanjiti broj europskih stanovnika koji žive u neimaštini, odnosno spustiti prag ispod nacionalnih linija siromaštva za 25%. (<http://mladi-eu.hr/sto-je-to-strategija-europe-2020/>)

Grafikon 1. Ciljevi strategije Europa 2020

Izvor: obrada autora

3. DRUŠTVENO ODGOVORNO POSLOVANJE

Pojam društveno odgovornog poslovanja prvi put se javlja 80-tih godina kada je osnovan Business in the Community. Društvena odgovornost predstavlja odgovor na razne probleme današnjice, u prvom redu vezane s trendom globalizacije svijeta.

Svakodnevno na svjetskoj razini raste broj kompanija koje promoviraju svoju strategiju društvene odgovornosti. Strategije se prezentiraju kao odgovor na različite ekonomske i društvene utjecaje te na one koje se odnose na zaštitu okoliša i onih koji su usko vezani uz održivi razvoj. Kompanije koje integriraju društveno odgovorne strategije kroz poslovanje zapravo investiraju u svoju budućnost te ih trebaju razmatrati kao investiciju a ne kao trošak.

Društveno odgovorno poslovanje je koncept u kojem kompanije, odnosno poslovni subjekti odlučuju na dobrovoljnoj osnovi doprinosti boljem društvu i čistijem okolišu, u interakciji s ostalim dionicima. Biti društveno odgovoran ne znači samo ispunjavati zakonske obveze, već i pored toga, investirati u ljudski kapital, okoliš, odnose sa dionicima te preko toga osigurati svima sigurnost i zdravlje. (<http://www.odraz.hr/media/21845/dop.pdf>)

3.1. Društveno odgovorno poslovanje i zaštita na radu

Po pitanju sigurnosti i zdravlja na poslu, najlakši je način da se sukladnost održi pomoću propisa i obveznih mjera. Društvena odgovornost je koncept u kojem društvo integrira brigu o društvenim pitanjima, sigurnosti i zaštiti zdravlja, zaštiti okoliša u svoje poslovne i društvene aktivnosti te ih upotrebljavaju u odnosima s dionicima.

Uvođenje koncepta društvene odgovornosti u svaku zajednicu podrazumijeva prihvaćanje te provođenje etičkog kodeksa, odgovornosti za ljude, njihovu okolinu i okoliš te podrazumijeva društveno odgovorno ponašanje i poslovanje.

Upravljanje sigurnošću i zaštita zdravlja radnika obuhvaća novu i proširenu suradnju unutar dionika sa svrhom omogućavanja socijalnog dijaloga, razvijanja vještina društveno odgovornog ponašanja, kulture prevencije, kulture sigurnosti kao i profesionalno predviđanje, procjenjivanje i odgovorno upravljanje promjenama nepoželjnih situacija, odnosno nesreća. Promjene bi trebalo realizirati, poticati i primjenjivati kako na lokalnoj, tako i na nacionalnoj razini sa svrhom provođenja zaštite zdravlja i sigurnosti te zaštite okoliša kao i zaštite osnovnih ljudskih prava. (<https://hrcak.srce.hr/112843>)

Efikasnost sustava zaštite i sigurnosti na radu u organizaciji očituje se kroz odnos prema zaposlenima, što je važna odrednica za provođenje društvene odgovornosti unutar organizacija. Dobar organizacijski ambijent i dobra klima pospješuju sigurnost i zdravlje na radu, a podrazumijevaju poslovanje suvremenih organizacija u skladu sa suvremenim normama i načelima društveno odgovornog poslovanja.

Vrlo često se prema konceptu društvene odgovornosti odnosi kao prema “široj društvenoj ulozi” i pritom zaboravlja kako i koliko svaki pojedinac može pridonijeti napretku društva u cjelini. Sigurnost i zdravlje na radu predstavlja izvor uspješnosti i snage svake organizacije te ujedno ima posebnu ulogu u očuvanju ljudskih resursa kao kapitala. Istovremeno razvoj ljudskih resursa i primjenjivanje društvene odgovornosti pridonosi poboljšanju zaštite na radu kao značajne pretpostavke stvaranja dodatne vrijednosti, povećanja produktivnosti i konkurentnosti svake organizacije.

(<https://repozitorij.foi.unizg.hr/islandora/object/foi%3A3329/datastream/PDF/view>)

4. ZAŠTITA OKOLIŠA

Pojam „okoliš“ možemo definirati kao prirodno okruženje, što podrazumijeva zrak, tlo, vodu i more, klimu te biljni i životinjski svijet kao i kulturnu baštinu koju sagledavamo kao dio okruženja kojeg je stvorio čovjek. Okoliš je zapravo skup elemenata koji svojim složenim vezama tvore okolinu i ujedno životne uvjete društva i čovjeka.

Prema Zakonu o zaštiti okoliša (NN 80/13), zaštita okoliša je skup odgovarajućih aktivnosti i mjera kojima je cilj sprječavanje opasnosti za okoliš, sprječavanje nastanka šteta i/ili onečišćivanja okoliša, smanjivanje i/ili otklanjanje šteta nanesenih okolišu te povrat okoliša u stanje prije nastanka same štete.

Zaštitom okoliša osigurava se cjelovito očuvanje kakvoće okoliša, bioraznolikosti, krajobrazne raznolikosti te georaznolikosti kao i racionalno korištenje prirodnih dobara i energije na najpovoljniji način za okoliš, kao osnovni uvjet zdravog života za sva živa bića i temelj koncepta održivog razvoja.

(https://www.pfri.uniri.hr/web/dokumenti/uploads_nastava/20180227_184357_zec_ZMMO_v.1.5_web.pdf)

4.1. Ciljevi zaštite okoliša

Postoji mnogo ciljeva zaštite okoliša koji su usmjereni na ostvarivanje uvjeta za održivi razvitak, neki od njih prema članku 7. Zakona o zaštiti okoliša (NN 80/13) su:

- zaštita života i zdravlja ljudi,

- zaštita biljnog i životinjskog svijeta, georaznolikosti, bioraznolikosti i krajobrazne raznolikosti te očuvanje i održavanje ekološke stabilnosti,
- zaštita i poboljšanje kakvoće pojedinih sastavnica okoliša,
- zaštita ozonskog omotača te ublažavanje klimatskih promjena,
- zaštita i obnavljanje kulturnih i estetskih vrijednosti krajobraza,
- sprječavanje velikih nesreća koje uključuju opasne tvari,
- sprječavanje i smanjenje onečišćenja okoliša,
- poboljšanje narušene prirodne ravnoteže i ponovno uspostavljanje njezinih regeneracijskih sposobnosti
- trajna uporaba prirodnih dobara,
- racionalno korištenje energije i poticanje uporabe obnovljivih izvora energije,
- uklanjanje posljedica onečišćenja okoliša,
- ostvarenje održive proizvodnje i potrošnje,
- napuštanje i nadomještanje uporabe opasnih i štetnih tvari,
- održivo korištenje prirodnih dobara,
- osiguranje i razvoj dugoročne održivosti,
- unaprjeđenje stanja okoliša i osiguravanje zdravog okoliša.

Ciljevi se postižu primjenom načela zaštite okoliša i instrumenata zaštite okoliša propisanih ovim Zakonom i propisima donesenim na temelju ovoga Zakona, te primjenom načela i instrumenata propisanih posebnim propisima.

(https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_80_1659.html)

4.2. Zaštita mora

More je spremnik sunčeve topline čime izravno utječe na klimu te je sposobno obavljati samopročišćavanje do određene granice. Također more predstavlja globalni transportni put te označava izvor hrane, kako za ljude tako i za životinje.

Morski organizmi imaju značajnu sposobnost tolerancije na postupne promjene u okolišu. Onečišćenje mora je sve zastupljenije a negativno utječe na brojne faktore. Onečišćenje može dolaziti s kopna (industrijsko onečišćenje, kućni otpad, kanalizacija...), s brodova te iz zraka. Ovakve vrste onečišćenja štetno djeluju u prvom planu na svojstva morske vode te potom imaju i štetan utjecaj na morsku floru i faunu, zdravlje ljudi i ljudske djelatnosti na moru poput uzgoja i ulova morskih organizama, pomorstva, turizma i sl. (https://www.pfri.uniri.hr/web/dokumenti/uploads_nastava/20180227_184357_zec_ZMMO_v.1.5_web.pdf)

U Poreču se nekad živjelo isključivo od poljoprivrednih djelatnosti i ribarstva, a danas je turizam glavna djelatnost koja pokreće gospodarstvo. Zbog svog izvanrednog geografskog položaja, Poreč je danas jedan od najjačih turističkih centara u Hrvatskoj. Osim što je lociran na izvanrednoj lokaciji, grad Poreč je poznat i po prelijepim kulturno-povijesnim spomenicima, po primjerni hortikulturne uređenosti i čistoće, bogate ugostiteljsko-turističke ponude, posebno sportsko-rekreacijske ponude što opravdava zašto je najčešća meta europskih turističkih putnika u Hrvatskoj.

(<http://www.porec.hr/prva.aspx?stranica=3042&pid=14>)

Iako je Jadransko more proglašeno među čistijim morima u Svijetu, u ljetnim mjesecima dolazi do onečišćenja u daleko većem postotku nego u ostalim mjesecima u godini. Tijelo javne vlasti dužno je osigurati pristup informacijama o okolišu, koje posjeduje ili nadzire. Tijelo javne vlasti prema članku 156 Zakona o Zaštiti okoliša (NN br.80/13) dužno je

osigurati u okviru svoje nadležnosti redovitu objavu informacija o okolišu putem dostupnih elektroničkih baza podataka ili putem drugih odgovarajućih sredstava informiranja, a naročito:

- tekstove međunarodnih ugovora i sporazuma, te propise iz područja zaštite okoliša,
- strategije, planove, programe i druge dokumente zaštite okoliša,
- dostupna izvješća o provedbi propisa iz područja zaštite okoliša, uključujući provedbu međunarodnih ugovora i strateških dokumenata, planova i programa iz područja zaštite okoliša,
- izvješća o stanju okoliša,
- podatke koji se odnose na praćenje stanja okoliša,
- dozvole/suglasnosti koje imaju značajan utjecaj na okoliš kao i ugovore sklopljene s ciljem zaštite okoliša,
- studije i procjene rizika u odnosu na sastavnice okoliša,
- druge podatke od značaja za zaštitu okoliša.

Kako bi zaposlenici ali i turisti u gradu Poreču mogli pratiti stanje mora te kako bi bili što više osviješteni o samom zagađenju mora i okoliša u kojem borave te o mjerama za sprječavanje onečišćenja, postavljene su informativne table po porečkim plažama sa svim potrebnim važnim informacijama. Informacije mogu biti razne, sve od pružanja prve pomoći pa do ocijene kakvoće mora za pojedinu plažu.

Primjer takve informativne table nalazi se na plaži Delfin u Zelenoj Laguni u Poreču. Na njoj se može pronaći radno vrijeme plaže, broj službe za hitne slučajeve, osnovne podatke

međunarodnog i nacionalnog koordinatora, podatke o naznačenoj plaži, kao što su: zašto je plaža nagrađivana, ekološki kodeks, europska plava zastava, primjeri aktivnosti odgoja i obrazovanja o okolišu, zaštićena priroda, analitička izvješća uzrokovanja mora za određenu sezonsku godinu, europska plava zastava i sl.

Slika 2. Informativna tabla plaže Delfin, sezona 2019.

Izvor: obrada autora

4.3. Praćenje stanja okoliša

Prema Zakonu o zaštiti okoliša (NN br. 80/13) za praćenje stanja okoliša možemo reći da je to zapravo cijeli obuhvat sustavnog praćenja promjena stanja i kakvoće okoliša i njegovih sastavnica.

Prema članku 141 navedenog Zakona, praćenje stanja okoliša obuhvaća:

- praćenje emisija odnosno kakvoće zraka, voda, mora, tla, biljnog i životinjskog svijeta, te iskorištavanja mineralnih sirovina,
- praćenje onečišćenja okoliša odnosno emisija u okoliš,
- praćenje utjecaja onečišćavanja okoliša na zdravlje ljudi,
- praćenje proizvodnje otpada i gospodarenja otpadom,
- praćenje utjecaja važnih gospodarskih sektora na sastavnice okoliša,
- praćenje prirodnih pojava odnosno praćenje i nadziranje meteoroloških, hidroloških, erozijskih seizmoloških, radioloških i drugih geofizikalnih pojava, koje se provodi sukladno posebnom propisu,
- praćenje stanja očuvanosti prirode, koje se provodi sukladno posebnom Propisu te,
- praćenje drugih pojava koje utječu na stanje okoliša.

(https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_80_1659.html)

Samim početkom petog mjeseca započinje i sezona kupanja u Istarskoj županiji pa samim time počinje i provedba Programa praćenja kakvoće mora za kupanje. Program je izrađen i uređen na temelju Uredbe o kakvoći mora za kupanje koja je usklađena s Direktivom o upravljanju kakvoćom voda za kupanje. Uredbom se propisuju standardi kakvoće mora za

kupanje na morskoj plaži, granične vrijednosti mikrobioloških pokazatelja, temperatura mora i druge važne značajke. (<http://www.porec.hr/prva.aspx?stranica=27061&pid=&j=CRO>)

Porečka plaža Delfin na oglasnoj ploči posjeduje analitičko izvješće uzrokovanja mora. Analitičko izvješće prikazano je u obliku dviju tablica. Prva tablica se odnosi na kakvoću mora, gdje se u horizontalnim poljima nalaze datumi za ljetnu sezonu 2019. godine a u vertikalnom stupcu se nalaze parametri ispitivanja. Navedeni datumi ispitivanja na oglasnoj ploči kreću se od 23.05.19 pa sve do 27.08.19. Parametri ispitivanja su temperatura zraka, temperatura vode, salinitet, Enterococci No/100 ml te Escherichia coli No/100 ml. Ispod tablice nalazi se kratka legenda na hrvatskom i engleskom jeziku gdje je objašnjen pojam MDK – maksimalno dozvoljena koncentracija prema zakonskim propisima navedenim u mišljenju. Ispod prve tablice nalazi se još jedna manja tablica koja se odnosi na kriterije ispitivanja. U vertikalnom stupcu nalaze se pojmovi: parametar, Enterococci No/100 ml te Escherichia coli No/100 ml, dok se u horizontalnim poljima nalaze kakvoća mora te metode ispitivanja. Kakvoća mora označava se sa: izvrsno/excellent, dobro/good, zadovoljavajuće/satisfying

Metode ispitivanja su provedene prema normi HRN EN ISO 7899-2 za mjerenje broja Enterococca u 100 ml, dok za mjerenje broja Escherichia coli u 100 ml upotrijebljena je norma HRN EN ISO 9308-1. Broj izraslih kolonija crijevnih Enterokoka u 100 ml morske vode za more izvrsne kakvoće mora biti manji od 60, za dobro od 61 do 100 i za zadovoljavajuću kakvoću od 101 do 200, dok broj izraslih kolonija Escherichia coli za more izvrsne kakvoće mora biti manji od 100, dobro od 101 do 200 i zadovoljavajuće od 201 do 300. Između ove dvije tablice nalazi se legenda o kakvoći mora prikazana u obliku smajlića, što je kakvoća bolja to je smajlić sretniji.

Prema prikazanim podacima iz navedenih tablica možemo iščitati da je kakvoća mora za razdoblje od 23.5.19 - 27.8.19 bila izvrsna na području morske plaže Delfin. Odnosno, testovi za broj izraslih kolonija crijevnih Enterokoka kroz cijelu sezonu 2019. bili su

negativni, dok test za prisutnost broja kolonija crijevnih Escherichia coli bakterija pokazao je prisutnost samo u 8. mjesecu i to u zanemarivom broju - 5/100 ml.

Analizu podataka o provedbi praćenja stanja okoliša, odnosno onečišćavanja okoliša provodi Agencija u suradnji s Ministarstvom, to jest s drugim središnjim tijelima državne uprave i tijelima javne vlasti, nadležnim za pojedinu sastavnicu okoliša. Sva sredstva za provjeru analize podataka o emisijama i imisijama te analizu izvješća o provedbi praćenja stanja okoliša prema Zakonu o Zaštiti okoliša (NN br. 80/13) osiguravaju se u državnom proračunu. (https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_80_1659.html)

Slika 3. Analitičko izvješće uzrokovanja mora, plaža Delfin, sezona 2019.

ANALITIČKA IZVJEŠĆA UZORKOVANJA MORA ZA 2019. GODINU
RESULTS OF ANALYTICAL SEA MEASUREMENTS FOR YEAR 2019
 PLAŽA ispod hotela/ BEACH below the hotel, Hotel Delfin

Naziv parametra / Parameter title	Kvaliteta mora / Sea quality							
	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺
Datum uzorkovanja / Date of sampling	23.05.	04.06.	17.06.	02.07.	16.07.	31.07.	13.08.	27.08.
Temperatura zraka / Temperature °C	18,60	21,20	22,40	23,60	23,00	26,00	25,00	28,20
Temperatura vode / Water temperature °C	16,0	18,2	23,4	27,9	25,2	26,6	28,0	27,0
Salinitet / Salinity	36,8	38,50	37,10	36,30	36,90	37,70	37,50	37,70
Enterococci No/100 ml MDK/MTD 200	0	0	0	0	0	0	0	0
Escherichia coli No/100 ml MDK/MTD 300	0	0	0	0	0	0	5	5

Legenda: MDK - maksimalno dopuštena koncentracija prema zakonskim propisima nevađenim u mljevenju
 Key: MTD - Maximum Tolerated Dose according to Croatian legislation

☺ MORE IZVRSNE KAKVOĆE

☺ MORE POGODNO ZA KUPANJE

☺ UMJERENEO ONEČIŠĆENO MORE

☺ JAČE ONEČIŠĆENO MORE

☺ EXTRA CLEAN SEA

☺ SEA SUITABLE FOR SWIMMING

☺ MEDIUM POLLUTED SEA

☺ HIGH POLLUTED SEA

KRITERIJI ISPITIVANJA / MEASUREMENT CRITERIA:

Pokazatelj / Parameter	Kvaliteta mora / Sea quality			Metoda ispitivanja / Test method
	izvorno / excellent	dobro / good	zadovoljavajuće / satisfactory	
Enterococci No/100 ml	≤ 60	61 - 100	100 - 200	HRN EN ISO 7899-2
Escherichia coli No/100 ml	≤ 500	101 - 200	200 - 300	HRN EN ISO 9308-1

Izvor: obrada autora

No ovo je samo jedna od plaža sa izvrsnom kakvoćom mora na Poreštini. Poreč je poznat po tome da su mu sve morske kupališne lokacije izvrsne kakvoće. Zavod za javno zdravstvo Istarske županije ukupno je testiralo more na 210 mjernih točaka na plažama od Savudrije do Brestove za 2019. godinu. Na temelju pojedinačnih rezultata ispitivanja mikrobioloških pokazatelja na 30 mjernih točaka ili na 100% uzoraka zabilježena je izvrsna kakvoća mora za kupanje na području Grada Poreča. Ukoliko gledamo rezultate na razini županije, na 205 mjernih točaka izvrsna kakvoća mora za kupanje utvrđena je na 97,62% uzoraka za ljetnu sezonu 2019. Godine.

4.4. Europska Plava Zastava

Europska Plava zastava je projekt zaštite okoliša mora i priobalja koja se dodjeljuje plažama i marinama. Nositelj i međunarodni voditelj projekta je Europska zaklada za odgoj i obrazovanje za okoliš koju je utemeljilo Vijeće Europe 1981. godine. Udruga „Lijepa naša“ imenovana je nacionalnim koordinatorom i voditeljom projekta „Plava zastava“ u Republici Hrvatskoj.

Plava zastava je danas u svijetu vrlo cijenjena turistička sastavnica plaža koja je milijunima turista glavni orijentir prilikom odabira destinacije. Kroz Plavu zastavu nastoji se osigurati suradnja turizma i zaštite okoliša na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini. Plava zastava simbolizira očuvan, siguran i ugodan okoliš namijenjen odmoru, zabavi i rekreaciji svih uzrasta.

Slika 4. Europska plava zastava

Izvor: <https://www.antenazadar.hr/wp-content/uploads/2014/05/Plava-zastava.jpg>

4.4.1. Ekološki kodeks Plave zastave

Plava zastava nalaže nekoliko primjenjenih aktivnosti ponašanja kako za domaće ljude tako i za strane. Cilj aktivnosti Plave zastave je promicanje odgovornog ponašanja prema okolišu te edukacija gostiju i osoblja. Ekološki kodeks Plave zastave ispisuje se najčešće na A4 papiru te postavlja na oglasnim pločama koje možemo pronaći na gotovo svakoj plaži u Poreču.

Porečka plaža Brulo nagrađena je Plavom zastavom jer ispunjava uvjete međunarodnog programa. Ekološki kodeks plaže Brulo za sve korisnike iste zahtijeva:

- Održavajte područje plaže čistim,
- Koristite kante za otpad,
- Smeće mora biti zatvoreno u vrećicama,
- Ne prlajte more hranom, papirima i smećem,
- Izbjegavajte uništavanje bilja koje raste na plaži,
- Prirodno raslinje grmlja i drveća na širem prostoru mora ostati netaknuto
- Svako uništavanje i zanemarivanje prirodnog okoliša (sječa drveća, grmlja, ubijanje ili hvatanje divljih životinja itd.) mora se prijaviti odgovornima.

4.4.2. Kriteriji za dodjelu Europske Plave zastave

Kriteriji se označavaju sa **(O)** – obvezni ili imperativni kriterij što znači da ih plaža mora ispunjavati te sa **(P)** – preporučeni kriterij ili mjerilo što znači da njihovom ispunjenju treba težiti. Kriteriji za dobivanje Plave zastave dijele se u četiri skupine i to:

1. Odgoj i obrazovanje za okoliš i informiranje javnosti

- ✓ Mora biti ponuđeno najmanje 5 aktivnosti odgoja i obrazovanja za okoliš (O)
- ✓ Moraju biti prikazane informacije o kvaliteti vode za kupanje (O)
- ✓ Moraju biti prikazane informacije o ekosustavima obalne zone i prirodnim osjetljivim područjima u obalnoj zoni (O)
- ✓ Na području plaže moraju biti istaknuta pravila ponašanja, a propisi koji se odnose na korištenje plaže moraju biti lako dostupni na zahtjev građana (O)
- ✓ Moraju biti istaknute informacije o kampanji Plave zastave. (O)

2. Kvaliteta vode

- ✓ Udovoljavanje zahtijevima i standardima za visoku kvalitetu vode za kupanje (O)
- ✓ Alge i druga vegetacija trebali bi biti ostavljeni na plaži ako nisu smetnja (O)
- ✓ Područje plaže ne smije biti zahvaćeno industrijskim ili kanalizacijskim ispustima (O)
- ✓ Lokalna zajednica mora udovoljavati zahtijevima koji se odnose na obradu kanalizacijskih tvari i kakvoću otpadnih voda (O)

3. Upravljanje okolišem

- ✓ Potrebno je osnovati odbor za upravljanje plažom koji će biti zadužen za uspostavljanje sustava upravljanjem okolišem i provođenje redovitog nadzora objekata plaže s ciljem zaštite okoliša (P)
- ✓ Plaža mora zadovoljavati sve propise koji se odnose na smještaj (lokaciju) i korištenje (rad) plaže - prostorno planiranje obalnog područja i zakoni o zaštiti okoliša (O)
- ✓ Plaže moraju biti čiste
- ✓ Kante/spremnici za odlaganje otpada moraju biti dostupni na/pored plaže u dovoljnom broju te redovito održavani i pražnjeni. (O)
- ✓ Spremnici za prihvrat oporabljivih materijala moraju biti dostupni na/pored plaže. (I)
- ✓ Plaža mora imati prikladne i čiste sanitarne objekte s kontroliranim ispustom (zbrinjavanjem) kanalizacijskog otpada. (O)
- ✓ Na plaži ne smije biti nedozvoljenog kampiranja, vožnje ili odlaganja otpada. (O)
- ✓ Pravila koja se odnose na pse i ostale domaće životinje na plaži moraju se strogo provoditi. (O)
- ✓ Svi objekti i sva oprema na plaži moraju se propisno održavati. (O)
- ✓ Na plaži se moraju promicati načini i sredstva održivog prijevoza. (P)

4. Sigurnost i usluge

- ✓ Na plaži mora biti dostupan dovoljan broj spasilaca i/ili opreme za spašavanje. (O)
- ✓ Na plaži mora biti dostupna oprema za prvu pomoć. (O)

- ✓ Nužno je upravljati plažom uzimajući u obzir različite potrebe i korisnike plaže kako bi se spriječio konflikt i nesreće. (O)
- ✓ Moraju postojati planovi za slučaj ekološke katastrofe. (O)
- ✓ Mora postojati siguran pristup plaži. (O)
- ✓ Na plaži mora biti dostupna pitka voda. (O)
- ✓ Najmanje jedna plaža s Plavom zastavom na području općine/grada mora imati pristup plaži i sanitarne prostorije za osobe s invaliditetom. (O)
- ✓ Mora biti postavljena karta plaže s ucrtanim sadržajima. (O)

(<http://www.pomorskodobro.com/plava-zastava.html>)

4.5. Zaštićena priroda grada Poreča

Temeljni zakonski propisi na području zaštite prirode republike hrvatske su:

- Zakon o zaštiti prirode; NN 80/13, 15/18 i
- Strategija i akcijski plan zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine; NN 72/17.

Prema Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13) proglašavaju se strogo zaštićene vrste biljaka, životinja i gljiva. Strogo zaštićenim vrstama proglašavaju se one zavičajne divlje vrste koje su ugrožene, vrste koje su usko rasprostranjeni endemi ili one divlje vrste koje na taj način moraju biti zaštićene prema propisima Europske unije ili na temelju međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka. Proglašava ih pravilnikom Ministarstvo nadležno za zaštitu prirode, na prijedlog Hrvatske agencije za okoliš i prirodu (Pravilnik o strogo zaštićenim vrstama, NN 144/13, 73/16).

Jadransko more odlikuje velikom bioraznolikošću, no živi organizmi Jadrana i njihova staništa sve su ugroženija. Zbog raznih onečišćenja mora otpadnim vodama, naftom, neracionalnog iskorištavanja živih resursa, nepridržavanja zakonskih propisa u dnevnom

korištenju mora, odlaganja otpada, nasipavanja i građevinskih zahvata na obali, umjetnog uzgoja morskih organizama te sličnih radnji, Jadransko more sve više je ugroženo. Kao posljedice toga, neke su vrste izumrle i nestale, nekima je opstanak ozbiljno ugrožen, a brojne su populacije morskih organizama prorijeđene. Priroda i more zahtijevaju naše razumijevanje i zaštitu. Postoje pravila ponašanja u zaštićenim područjima koja se ne dopuštaju, a neka od njih su:

- bacanje otpada
- branje i uništavanje biljaka i gljiva te uznemiravanje životinja
- paljenje vatre
- kampiranje
- off-road vožnju i vožnju motornim vozilima
- uništavanje špiljskog nakita

Kako bi sačuvali osjetljive biljne i životinjske vrste koristimo označene pješačke staze i šumske puteve umjesto off-road vožnji. Ne oštećujemo informativne table, oglasne ploče, oznake, igrališta, odmarališta, klupice i stolove, koševе i ostalu komunalnu opremu jer ona ponajprije služi nama za odmor, informaciju, edukaciju i rekreaciju. (<http://www.natura-historica.hr/hr/zasticene-prirodne-vrijednosti/pravila-ponasanja-5>)

Zakon o zaštiti prirode zabranjuje sve oblike namjernog hvatanja ili ubijanja strogo zaštićenih vrsta životinja, kao i namjerno uništavanje, oštećivanje ili uklanjanje svih razvojnih oblika, gnijezda ili legla, trgovina, izlov ili pak sakupljanje. Kod zaštićenih biljaka zabranjena je sječa, branje, trgovina, sve vrste uništavanja ili bilo koji drugi zahvat koji može promijeniti sadašnji izgled biljaka. Osobe koje se ne pridržavaju određenih smjernica i zakonskih propisa mogu biti zakonski kažnjeni te sudski odgovarati za svoje postupke.

Kako cijela Jadranska obala je bogata raznom bioraznolikošću, tako je i sam grad Poreč. Na informativnim pločama duž porečkih plaža mogu se pronaći informacije o zaštićenim vrstama tog područja. Neke od zaštićenih biljnih vrsta su bor pinija, obični

čempres, hrast lužnjak, divlji kesten, cedrovi i dr. Dok se spomenikom parkovne arhitekture, odnosno prirodnim fenomenom smatraju skupina starih oko crkvice Sv. Ane kraj Červara te skupina drvca na porečkom groblja. Skupina stabala oko crkvice Sv. Ane u Červaru se sastoji od: devet stabala hrasta medunca, jednog stabla koprivića, dva stabla pinije te jednog piramidalni čempres, dok se na porečkom groblju može vidjeti veliki broj piramidalnih čempresa, cedrova, divljih kestena te pinije.

Kako bi se čim više zaštitila Jadranska priroda i očuvale bogate šume zabranjeno je loženje vatre na otvorenom prostoru. Pod otvoreni prostor smatra se loženje vatre izvan zatvorenih, odnosno pokrivenih prostora s osiguranim ložištem kao što je spaljivanje smeća, korova, papira, suhe trave i žbunja, šikara, gustog šumskog raslinja (šiblja), slame i kukuruzovine, strništa, otpadnih grana i lišća nastalih pri sječi stabala poput maslina, bilja i ostalog otpada.

Dok neke od životinjskih zaštićenih vrsta na području Poreča su: sredozemna medvjedica, ljubičasti ježinac, plemenita periska, prstac, dobri dupin, školjka bačvaš, tritonova truba, morski konjić i mnoge druge prekrasne životinje. (<http://www.natura-historica.hr/hr/zasticena-podrucja>)

Slika 5. Zaštićena priroda

Izvor: Obrada autora (plaža Laguna Materada, Poreč)

5. SUSTAVI UPRAVLJANJEM OKOLIŠEM PREMA STANDARDU ISO 14001

Ovaj standard je namijenjen organizacijama koje nastoje ulagati u sebe i upravljati svojim odgovornostima koje se odnose na okoliš na sustavan i pravilan način. Standard je moguće primijeniti na svaku organizaciju bez obzira na njezinu veličinu, vrstu i narav, odnosno bez obzira na to što je njezin „proizvod“. Primjenjuje se na aspekte njezinih aktivnosti, proizvoda i usluga koji su povezani s okolišem, a za koje organizacija odredi da može njima upravljati ili na njih utjecati.

Sustav upravljanja podrazumijeva skup međusobno ovisnih elemenata koji su u funkciji uspostavljanja politike i ciljeva u svrhu njihovog ostvarivanja. On uključuje organizacijsku strukturu, planiranje aktivnosti, odgovornosti, radnu praksu, procedure, procese i resurse.

Cilj svake uprave je uspostaviti organizaciju u kojoj svatko točno zna što, tko, kada, gdje i kako treba učiniti da bi se ostvario plan, pri čemu standardi pomažu.

Okoliš je definiran prema standardu ISO 14001:2015 kao okruženje u kojem organizacija djeluje, uključuje zrak, vodu, tlo, prirodne resurse, floru, faunu, ljude i njihov međusobni odnos.

Sustav upravljanja okolišem je dio sustava upravljanja organizacijom kojemu je namjena razvoj i primjena vlastite politike okoliša i upravljanje vlastitim aspektima okoliša uz ispunjavanje zakonskih obaveza i utvrđivanje rizika i prilika.

Predviđeni rezultati same implementacije sustava upravljanja okolišem uključuju:

- povećanje uspješnosti upravljanja okolišem,
- ispunjenje obveza usklađenosti i
- ostvarenje ciljeva povezanih s okolišem.

Dok korist od same primjene imaju:

- okoliš,
- organizacija i
- zainteresirane strane.

Norma se može upotrijebiti u cijelosti ili djelomično za sustavno poboljšanje upravljanja okolišem u određenoj organizaciji. Međutim, tvrdnja organizacije o sukladnosti s ovom međunarodnom normom nije prihvatljiva ako u njezin sustav upravljanja okolišem nisu uključeni svi zahtjevi ove norme te ukoliko nisu ispunjeni u cijelosti.

Organizacija koja želi dokazati sukladnost s ovom međunarodnom normom može to učiniti na jedan od nekoliko sljedećih načina:

- određivanjem vlastite sukladnosti te davanjem vlastite izjave o sukladnosti,
 - traženjem potvrde o svojoj sukladnosti od strana koje imaju interes u organizaciji, npr. od kupaca,
 - traženjem potvrde svoje vlastite izjave o sukladnosti od strane koja je izvan organizacije,
 - traženjem certifikacije svoga sustava upravljanja okolišem od neke vanjske organizacije.
- (<https://www.hzn.hr/default.aspx?id=53>)

Sustav upravljanja okoliša prati metodologiju Planiraj-Provedi-Provjeri-Djeluj ili PDCA krug (engl. Plan-Do-Check-Act). PDCA proces uključuje provjeru sustava i njegove korekcije. Model je kontinuiran jer je Sustav upravljanja okoliša proces kontinuiranog unaprjeđenja u kojem organizacija kontinuirano pregledava i korigira sustav. Ovaj model se može koristiti od strane različitih organizacija, od proizvođačkih pogona, preko uslužnih industrija pa sve do vladinih agencija.

- Planiraj – ustanoviti ciljeve organizacije povezane s okolišem i procese potrebne za postizanje rezultata u skladu s njezinom politikom upravljanja okolišem.

- Provedi – implementacija organizacijske strukture, raspodjela resursa i dodjela odgovornosti u svrhu postizanja postavljenih ciljeva. Provođenje podrazumijeva i uvođenje procedura obuke i komunikacije kako bi se postigli postavljeni ciljevi.
- Provjeri – prikupljanje, analiziranje, praćenje i mjerenje prikupljenih podataka i rezultata. Provjera rezultata kroz revizije.
- Djeluj – pregledavanje i procjenjivanje utjecaja na okoliš i korekcije i/ili poboljšanja okolišne politike uključujući namjere i ciljeve kao i organizacijsku strukturu, procedure i procese u svrhu trajnog poboljšavanja.

(http://repositorij.fsb.hr/7075/1/Vuk%C5%A1i%C4%87_2016_diplomski.pdf)

Značaj standarda ISO 14001

ISO 14001 je međunarodni standard iz serije standarda ISO 14000 koji je usko vezan za očuvanje okoliša. ISO 14001 je prvi put objavljen 1996. godine, a značaj njegovog donošenja prepoznat je kako od strane brojnih poduzeća tako i od strane zabrinutog stanovništva zbog prekomjernog zagađenja. Kako bi postojao dokaz o primjeni ovog standarda, potrebno ga je dokumentirati. Standard ISO 14001 je upravljački alat koji omogućava organizaciji bilo koje veličine ili vrste da:

- identificira i kontrolira utjecaj svojih aktivnosti, proizvoda i usluga na okoliš,
- poboljša odnos prema okolišu,
- implementira sustavski pristup kojim će postizati ciljeve koji se odnose na zaštitu okoliša i
- osigura dokaz da je postigla postavljene ciljeve.

Glavna i osnovna svrha primjene ovog standarda je poboljšanja utjecaja organizacija na globalnoj razini kako bi se očuvao i zaštitio okoliš. Također, primjena standarda ISO 14001 je

usko povezana sa konceptom održivog razvoja, budući da se odnose na sličnim principima, kao što su, briga o okolišu, dugoročna korist, briga o sadašnjim ali i budućim generacijama i slično. Primjena ovog standarda ima brojne pozitivne efekte za samu organizaciju, kao što su:

- smanjenje troškova upravljanjem otpadom (kvalitetnim odlaganjem otpada, procesima reciklaže itd.);
- smanjenje štetnog otpada;
- uštede u potrošnji energije i materijala;
- usklađenost procesa za zakonskom regulativom;
- razvijanje i podizanje ekološke svijesti zaposlenih;
- sposobnost adekvatnog odgovora na ekološke katastrofe;
- proaktivno i preventivno djelovanje na sprečavanju pojava ekoloških rizika
- aktivan doprinos zaštiti zdravlja i sigurnost zaposlenih i šire zajednice;
- povećanje korporativnog imidža organizacije;
- unapređivanje odnosa sa nadležnim inspekcijskim organima;
- definiranje preventivnih mjera za suzbijanje ekoloških katastrofa;
- izbjegavanje isticanja odštetnih zahtjeva usljed izazivanja ekoloških katastrofa;
- stvaranje okvira za stalno unapređenje procesa;
- stvaranje okvira za dugoročno interesno povezivanje;
- pristup fondovima (EU) namijenjenim "zelenim tehnologijama";
- adekvatan izbor novih tehnologija;
- uštede izborom adekvatne opreme za rad;
- podizanje imidža na domaćem i ino-tržištu;
- pridobijanje klijenata sa razvijenom ekološkom svijesću.

Ovi standardi pomažu harmoniziranju zahtjeva za zaštitu okoliša u svim krajevima svijeta jer su često državni propisi i zakoni neusaglašeni sa međunarodnim kretanjima i događanjima.

<https://repozitorij.unidu.hr/islandora/object/unidu%3A454>

Struktura norme ISO 14001:2015

Norma ISO 14001:2015 se sastoji od 10 poglavlja:

1. Opseg i primjena
2. Upućivanje na druge norme
3. Pojmovi i definicije
4. Kontekst organizacije
5. Vođenje
6. Planiranje sustava upravljanja okolišem
7. Podrška
8. Operativne aktivnosti (provedba)
9. Vrednovanje
10. Poboljšanje

1. Opseg i primjena

Normu HRN EN ISO 14001:2015 moguće je primijeniti na svaku organizaciju bez obzira na njezinu veličinu, vrstu, narav ili proizvod. Ona nam daje zahtjeve za upravljanjem okoliša koje organizacija može primijeniti s ciljem poboljšanja svog utjecaja na okoliš. Primjenjuje se na aspekte njezinih aktivnosti, proizvoda i usluga koji su oovezani sa okolišem, a kojima organizacija može upravljati ili na njih utjecati s gledišta životnog ciklusa. Sama norma specificira zahtjeve za sustav, ali ne utvrđuje konkretne kriterije uspješnosti upravljanja okolišem, odnosno ne utvrđuje kriterije za stanje okoliša. Primjena same norme je dobrovoljna te ju uvode sve organizacije koje žele ili nastoje na sustavan način upravljati svojim odgovornostima koje se odnose na okoliš. Norma se može koristiti u cijelosti ili djelomično, ali izostavljanja nisu dopuštena ukoliko se traži potvrda sukladnosti, odnosno certifikacija.

2. Upućivanje na druge norme

Ova točka uključena je kako bi održala stalnu usklađenost sa ISO HLS (High Level Structure). Poglavlje razjašnjava da bi svaka organizacija, koja jamči usklađenost sa revidiranim normama, trebala ugraditi sve zahtjeve normi u svoj sustav upravljanja okolišem. Ova norma se najčešće povezuje sa standardom ISO 9001. Usaglašnost standarda serije ISO 9001 i ISO 14001 odnosi se na više elemenata gdje je svaki od zahtjeva serije ISO 14001 pokriven u velikoj mjeri jednim ili s više zahtjeva standarda serije ISO 19001.

(https://www.fkit.unizg.hr/download/repository/1_2_Sustavi_2019_%5BCompatibility_Mode%5D.pdf)

3. Pojmovi i definicije

Ova točka navodi pojmove i definicije koje se odnose na ovu normu. ISO 14001:2015 norma proširuje popis pojmova i definicija u odnosu na ISO 14001:2004 normu. Ona kombinira zadane HLS pojmove i definicije sa specifičnijim terminima i definicijama povezanim sa sustavom upravljanja okolišem. Definirani pojmovi podijeljeni su u 4 podskupine, a to su:

- organizacija i upravljanje,
- planiranje,
- podrška i operativni procesi te
- nadzor i poboljšavanje.

Organizacija i upravljanje

Organizacija i upravljanje definira pojmove kao što su: sustav upravljanja, sustav upravljanja okolišem, politika zaštite okoliša, organizacija, najviša uprava te zainteresirane strane. Sustav upravljanja je skup međusobno ovisnih elemenata koji su u funkciji

uspostavljanja politike i ciljeva da bi se ostvarili zadani ciljevi. Sustav upravljanja okolišem je dio sustava upravljanja čija je namjena razvoj i primjena vlastite politike okoliša unutar pojedine organizacije i upravljanje aspektima okoliša uz ispunjavanje zakonskih obaveza i utvrđivanje rizika i prilika. Politika zaštite okoliša predstavlja ukupne namjere i usmjerenost organizacije u odnosu na vlastiti učinak na okoliš. Organizacija je pravna ili fizička osoba koja ima funkciju postizanja određenog cilja uključujući svoje odgovornosti, ovlaštenja i odnose unutar organizacije. Najviša uprava je osoba, a može biti i grupa ljudi koja upravlja organizacijom i kontrolira je na najvišem nivou. Zainteresirane strane su osobe ili organizacije koje su na bilo koji način zainteresirane za organizaciju. One se brinu o učincima na okoliš neke organizacije ili na koga učinak na okoliš ima utjecaj.

Planiranje

Planiranje započinje samim osnovnim definicijama koje se odnose na zaštitu okoliša. Okoliš je okruženje u kojem organizacija djeluje uključujući zrak, vodu, zemlju, prirodne resurse, biljni i životinjski svijet te ljude i njihovu interakciju, odnosno njihov međusobni odnos. Aspekti okoliša su elementi aktivnosti organizacije ili proizvoda i usluga organizacije koji su povezani s okolišem te mogu imati učinak na stanje okoliša. Cilj je rezultat koji se želi postići, dok cilj zaštite okoliša je cilj organizacije sukladan njezinoj politici zaštite okoliša.

4. Kontekst organizacije

Ova točka postavlja zahtjeve pred organizaciju u smislu poduzimanja pregleda poslovanja na visokim razinama, uzimajući u obzir ključne interne i eksterne čimbenike koji utječu na poslovanje organizacije. Ova točka i analizira kako bi čimbenici reagirali u obliku određenog sustava upravljanja. Kontekst organizacije podijeljen je u 4 podskupine:

- razumijevanje organizacije i njenog konteksta,
- razumijevanje potreba zainteresiranih strana,

- utvrđivanje opsega sustava upravljanja okolišem te
- sustav upravljanja okolišem.

Razumijevanje organizacije i njenog konteksta

Ova točka zahtijeva da organizacija uzme u obzir šiti spektar potencijalnih čimbenika koji mogu utjecati na sustav upravljanja. Prepoznati čimbenici mogu postati rizici i prilike za organizaciju. Organizacija sama određuje one čimbenike kojima je potrebno upravljati. Pod sustav upravljanja podrazumijevamo njegovu strukturu, opseg, implementaciju i samo funkcioniranje. Ova točka obuhvaća neka područja promatranja na koja se odnosi, poput zahtjeva vezanih za okoliš koji mogu utjecati na svrhu postojanja organizacije ili biti pod utjecajem aspekta okoliša. Potom odnosi se na zahtjeve poput vanjskih i unutarnjih karakteristika ili stanja organizacije. Pod vanjske karakteristike ubrajamo kulturne, socijalne, financijske, tehnološke, ekonomske, prirodne okolnosti te okolnosti konkurencije. Dok pod unutarnje stanje organizacije ubrajamo same njene aktivnosti, proizvode i usluge, smjer strategije, kulturu i sposobnosti organizacije.

Razumijevanje potreba zainteresiranih strana

Ova točka odnosi se na to da organizacija odredi potrebe i očekivanja zainteresiranih strana, unutarnjih i vanjskih. Zainteresirane strane mogu uključivati: zaposlenike, ugovorne strane, klijente, dobavljače, korisnike, regulatore, dioničare, susjedne tvrtke, nevladine organizacije, matične organizacije i dr. Prije svega organizacija mora utvrditi koje su zainteresirane strane važne za organizaciju te mora utvrditi koje odgovarajuće potrebe i očekivanja postaju obveza za usklađivanje.

Određivanje opsega sustava upravljanja okolišem

S ovom točkom trebala bi biti upoznata većina organizacija. Opseg bi trebao biti jasno dokumentiran i dostupan javnosti. Organizacija treba utvrditi granice i primjenjivost sustava upravljanjem okolišem. Pri samom određivanju opsega uzima se u obzir:

- Vanjski i unutarnji čimbenici
- Zakonske obaveze i obaveze prema točki „*Razumijevanje potreba zainteresiranih strana*“
- Organizacijske jedinice, funkcije, fizičke granice
- Aktivnosti, proizvode i usluge
- Vlastitu odgovornost, sposobnost kontrole i utjecaja

Sustav upravljanja okolišem

Za postizanje očekivanih rezultata, uključujući poboljšanje svog učinka na stanje okoliša, organizacija mora uspostaviti, implementirati, održavati i kontinuirano poboljšavati svoj sustav upravljanja okolišem, sukladno zahtjevima norme. U praksi to će zahtijevati da organizacija detaljnije i potpunije analizira svoje postupke i osigura razumijevanje međusobne interakcije.

5. Vodstvo

Ovo poglavlje dijeli se na: Vodstvo i opredijeljenost, politiku okoliša te na uloge u organizaciji, odgovornosti i ovlasti. Od najviše uprave organizacije zahtijeva se opredjeljenje i preuzimanje vodeće uloge u definiranju, oblikovanju, razvoju, primjeni, nadzoru i stalnom poboljšanju sustava upravljanja okolišem. Zahtjevi se odnose na politiku okoliša te na zadatke, odgovornosti i ovlasti. Najviša uprava je odgovorna da se dodijele odgovornosti i ovlaštenja za odgovarajuće zadatke i uloge unutar same organizacije.

Vodstvo i opredijeljenost

Ovo poglavlje važno je upravi kako bi pokazala vođenje i predanost prema sustavu upravljanja. Uprava mora pokazati da vodi sustavom upravljanja, a ne samo pokazati predanost prema njemu. Ovaj dio poglavlja se treba razmatrati kao „pozitivan izazov“ za organizaciju i priliku da se poveća uloga sustava upravljanja okolišem i postavi u središte poslovanja.

Politika okoliša

Politika okoliša je dokument koji je vrlo važan za organizaciju jer predstavlja ulogu pokretača. Ovaj dokument daje smjernice i formalno postavlja ciljeve i opredijeljenost. Zadatak uprave je da osigura organizaciji prikladnu i kompatibilnu politiku sa strateškim smjernicama. Politika mora biti pojašnjena svim zaposlenicima te oni moraju razumijeti svoju ulogu u njejoj primjeni. Također politika mora biti dokumentirana i dostupna u svakom trenutku izvan kompanije.

Uloge u organizaciji, odgovornosti i ovlasti

Svi uključeni moraju biti u potpunosti svjesni svoje uloge u njemu, kako bi sustav funkcionirao efikasno. Uprava je dužna osigurati da su ključne uloge i ovlaštenja jasno definirani te da svi uključeni razumiju svoju ulogu.

6. Planiranje sustava upravljanja okolišem

Ovo poglavlje odnosi se na predstavljanje i utvrđivanje koncepta rizika i prilika. Pristup se temelji na auditiranju koje se provodi oko područja rizika poslovanja organizacija i dubinskog auditiranja radi procjene upravlja li zapravo organizacija rizicima na učinkovit način.

Organizacija mora ocijeniti i upravljati promjenama u svom sustavu i procesima kako bi osigurala trajnu sukladnost sa određenim zahtjevima, dok se ti zahtjevi odnose na:

- aspekte koji se tiču okoliša,
- obaveza koji se tiču usklađivanja,
- planiranja aktivnosti,
- ciljeva okoliša i
- planiranja radi postizanja postavljenih ciljeva.

Organizacija mora uspostaviti okolišne ciljeve i planove, osiguravajući da su oni jasni, mjerljivi te da se prate, nadopunjavaju i da postoje odgovarajuća sredstva. Organizacija mora postaviti okolišne ciljeve potaknute podacima analize rizika nastalih iz prijetnji i prilika. Ciljevi moraju biti usklađeni s politikom okoliša te moraju biti mjerljivi. Planiranje promjena može doprinjeti poboljšanju u razumijevanju. Promjene se mogu revidirati kroz uvođenje nove tehnologije, uvođenje novih usluga i proizvoda i sl.

7. Podrška

Kako bi se sustav upravljanja okolišem održao djelotvornim potrebno je redovno održavati i poboljšavati sustav uz prisustvo adekvatnih resursa. Ova točka objedinjuje na jednom mjestu sva područja vezana uz aspekte „ljudi, mjesta i procedura“ sustava upravljanja okolišem. Cilj je osigurati da sustav upravljanja okolišem postiže očekivane rezultate, da se spriječe ili umanje neželjeni učinci te da se ostvari kontinuirano poboljšavanje prema. Opći zahtjevi za podršku organizaciji obuhvaćaju:

- resurse,
- kompetencije,
- svjesnost,
- komunikaciju i
- dokumentirane informacije.

Resursi

Organizacija mora odrediti i pružiti resurse potrebne za uspostavu, implementaciju, održavanje i konstantno poboljšanje upravljanja okoliša, s time da obuhvati sve aspekte ljudi i infrastrukture.

Kompetencije

Kako bi se utvrdila kompetentnost, kriteriji kompetentnosti moraju biti uspostavljeni za svaku od funkcija koje utječu na sustav upravljanja okolišem. Važno je odrediti koje su kompetencije potrebne, osigurati potrebne edukacije i treninge, odrediti potrebe za izobrazom koje su sukladne utvrđenim značajnim aspektima te je potrebno čuvati dokumentirane informacije o kompetencijama. Planovi za obuku, testovi vještina i procjena djelatnika često pružaju dokaze o kompetentnosti. Zahtjevi za određivanje kompetentnosti često se uključuju u informacijama o zapošljavanju i opisu posla.

Svjesnost

Osoblje mora biti svjesno važnosti samog sustava upravljanja okolišem unutar organizacije. Mora biti svjesno važnosti politike zaštite okoliša, značajnih aspekata i utjecaja od značaja za njihove aktivnosti. Moraju razumijeti kako njihove aktivnosti pridonose ciljevima zaštite okoliša te moraju biti svjesni utjecaja mogućih propusta.

Komunikacija

Komunikacija je nužna za sustav upravljanja. Ona mora biti jasna i svakodnevna kako bi bila djelotvorna. Uprava mora kroz mehanizme osigurati što lakšu komunikaciju. Kroz ISO 14001:2015 naglašen je značaj unutarnje i vanjske komunikacije. Važno je naglasiti potrebu za planiranjem i provedbom postupka komunikacije uz osnovna poznata „tko, što, kada i kako“ načela.

Dokumentirana informacija

Dokumentirana informacija je informacija koja mora biti kontrolirana i održavana od strane organizacije i medija na kojem se informacija nalazi. Organizacije moraju utvrditi na kojim su mjestima dokumentirane informacije (proces, podaci, zapisi, procedure) kritični za sustav upravljanja i njihovo učinkovito djelovanje. Neki od primjera dokumentiranih informacija su: zapisi, planovi lokacije u slučaju incidenata, procedure, informacije o značajnim aspektima okoliša, organizacijske sheme i sl.

8. Operativne aktivnosti (provedba)

Organizacija mora uspostaviti, implementirati, upravljati i održavati procese potrebne za ispunjavanje zahtjeva Sustava upravljanja okolišem. Organizacija mora uspostaviti, implementirati, upravljati i održavati procese potrebne za pripremu i odgovor na potencijalne izvanredne situacije (utvrđene kod aspekata i rizika). Zahtjevi su dani za planiranje i kontrolu procesa te za pripravnost u slučaju nužde.

9. Vrednovanje

Pod vrednovanje se podrazumijevaju različiti postupci pregleda i provjera. U ovom poglavlju su obuhvaćeni zahtjevi koji se tiču:

- nadziranja, mjerenja, analize i vrednovanja podataka,
- internog audita i
- ocjene uprave.

Rezultati ovih provjera imaju za cilj održavanje sustava i procesa unutar ciljanih vrijednosti kako bi se zaštita okoliša trajno održavala i poboljšavala.

Nadziranje, mjerenje, analiza i vrednovanje podataka

Obuhvaćena su dva ključna područja unutar ove podtočke, a to su: praćenje, mjerenje, analiza i ocjenjivanje učinka na okoliš i učinkovitost sustava te ocjena usklađenosti sa zakonskim i ostalim regulativama. Organizacija demonstrira kako ocjenjuje usklađenost s ostalim zahtjevima, gdje većina organizacija ispunjava ovaj zahtjev putem procesa internih audita, no moguće je koristiti ostale audite sukladnosti, ocjene i provjere. Organizacija treba odrediti svoje procese za ocjenjivanje sukladnosti sa zakonskim i ostalim zahtjevima te mora održavati i dokumentiranu informaciju vezanu uz ove aktivnosti.

Interni audit

Jedan od ključnih elemenata ISO 14001 je uvijek bio i ostao interni audit. Interni audit pomažu organizaciji pri ocjenjivanju učinkovitosti sustava upravljanja okolišem. Program audita mora biti pripremljen kako bi se osiguralo da su svi procesi auditirani u potrebnom i pravom smjeu, s naglaskom na najkritičnije procese za poslovanje. Kako bi sve funkcionitalo po planu potrebno je definirati jasan opseg i cilj svakog audita.

Ocjena uprave

Ocjena uprave kao glavni cilj nastoji osigurati kontinuiranu primjenjivost, prilladnost i učinkovitost sustava upravljanja okolišem. Ocjena uprave ne mora nužno biti samo jedan sastanak, održan jednom godišnje. Ona se može provoditi i sastajati u dostatnim intervalima te je potrebno održavati dokumentirane informacije o njoj.

10. Poboljšanje

Ova točka nalaže organizaciji da odredi mogućnosti za poboljšanje i implementira potrebne radnje kako bi postigla željeni cilj, odnosno željene rezultate. Glavni cilj procesa popravni radnji jest eliminirati uzroke problema na način da se izbjegne njihovo ponovno pojavljivanje. Organizacija mora utvrditi prilike za poboljšavanje i primijeniti određene radnje kako bi postigla odgovarajuće rezultate sustava upravljanja okolišem. Organizacija mora uspostaviti, primijeniti i održavati procedure za rješavanje nesukladnosti sustava upravljanja okolišem unutar organizacije. To će organizacija postignuti preko zahtjeva koji se odnose na poboljšavanje a obuhvaćaju nesukladnosti i popravne radnje te trajno poboljšavanje. Poboljšavanja mogu biti s malim promjenama ili značajnim promjenama, poput uvođenja nove tehnologije. No u praksi obje metode će doprinjeti rezultatima i koristiti se u nekom određenom razdoblju. Svi rezultati mjerenja mogu se analizirati da bi se odredilo gdje je poboljšanje više ili manje potrebno ili nužno.

https://www.dnvgl.hr/Images/Smjernice%20ISO%2014001.2015_tcm23-59184.pdf

6. PRIMJERI PRIMJENE ISO 14001:2015 U ORGANIZACIJAMA

6.1. Lučka uprava Poreč

Lučka uprava Poreč posjeduje certifikat ISO 14001:2015 od 13. kolovoza 2018. godine koji je izdalo Društvo u skladu s Općim uvjetima za usluge certifikacije. Certifikat vrijedi do zaključno 12. kolovoza 2021. godine te ostaje na snazi pod uvjetom zadovoljavajućih rezultata nadzornih audita.

Upravni Odjelu za prostorno planiranje i zaštitu okoliša obavljaju se poslovi osiguravanja uvjeta za pravilno i učinkovito gospodarenje prostorom Grada Poreča. Poslovi se obavljaju putem pripreme, izrade, provedbe i praćenja prostornih planova, pripreme zemljišta za izgradnju, zaštite okoliša, zaštite spomenika kulture i drugih srodnih poslova.

Poslovi zaštite okoliša na području grada i luke Poreč odnosi se na:

- pripremu dokumenata za zaštitu okoliša,
- provođenje postupaka procjene utjecaja na okoliš,
- suradnja s nadležnim tijelima radi prikupljanja, evidentiranja, procjene, obrade i primjene podataka o prirodi i okolišu na području grada Poreč,
- koordinaciju i suradnju sa nadležnim tijelima i ustanovama na zaštiti okoliša,
- Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva,
- Upravni odjel za održivi razvoj Istarske županije,
- Zavod za javno zdravstvo Istarske županije,
- Natura Histrica,
- komunalna poduzeća i ustanove,
- pripremu i provedbu Programa “Plave zastave u Republici Hrvatskoj” za područje Grada Poreča. (<http://www.porec.hr/prva.aspx?stranica=164&pid=61>)

Slika 6. Certifikat ISO 14001:2015 lučke uprave Poreč

Izvor: <http://www.porec-port.com/container/files/g2018/m08/iso-14001-2015.pdf>

Lučka uprava Poreč donijela je nekoliko mjera zaštite okoliša kao i program za praćenje stanja okoliša kako bi sustav upravljanja okolišem pravilno funkcionirao. S obzirom na veći broj mjera u nastavku je navedeno njih nekoliko temeljnih koje su trenutno aktivne.

Pod mjerama zaštite voda i mora nalaže se da se redovito kontroliraju ispravnosti radnih strojeva i mehanizacije kako bi se spriječilo ispuštanje goriva i maziva u more. Zabranjeno je korištenje eksploziva kao i radovi iskopavanja i nasipavanja u ljetnim mjesecima. Važno je redovito kontrolirati, održavati u vodonepropusnom stanju i čistiti sve objekte za transport i pročišćavanje otpadnih voda, a nastali talog tretirati kao opasni otpad i osigurati njegovo zbrinjavanje kod ovlaštene tvrtke.

Pod mjerama zaštite flore i faune, odnosno morske životne zajednice podrazumijeva se da je zabranjeno bacanje bilo kakvog otpada u more. Ukoliko se obavljaju građevinski radovi, nakon završetka radova morsko dno i priobalje se mora očistiti od otpada te nataloženog mulja, da bi se nakon izgradnje uspostavili uvjeti za sukcesije. S obzirom na nedostatak vegetacijskog pokrova na samoj lokaciji luke Poreč, preporuča se da se prostor oplemeni hortikulturnim uređenjem (npr. zeleni otoci).

Mjere za smanjenje nastanka otpada i način gospodarenja otpadom podrazumijeva planiranje odgovarajućih površina na kojoj će se privremeno skladištiti otpad nastao tijekom bilo kakve izgradnje. Opasni otpad mora se sakupljati odvojeno, svaka vrsta za sebe i odvojeno od neopasnog i komunalnog otpada te se mora predati na zbrinjavanje za to ovlaštenoj pravnoj osobi.

Po pitanju sanitarne kvalitete mora, pod utjecajem luke Poreč nalazi se 9 morskih plaža gdje rezultati ispitivanja pokazuju izvrsnu kakvoću mora na morskim plažama. Nisu zabilježeni negativni utjecaji onečišćenja iz luke iako do pojedinih i kratkotrajnih onečišćenja zna doći oni nisu povezani s lukom nego imaju druge uzroke.

Kako bi se spriječila ekološka nesreća prilikom bilo kojih građevinskih ili drugih rizičnih zahvata obavezno je osigurati opreu za spriječavanje onečišćenja mora i uklanjanja posljedica onečišćenja mora.

Uprava luke obavezna je izraditi Operativni plan mjera i djelovanja kod iznenadnog onečišćenja voda. U slučaju izvanrednog ili iznenadnog onečišćenja voda treba se postupiti prema Operativnom planu mjera i djelovanja kod iznenadnog onečišćenja voda.

6.2. AutoWill Toyota, Poreč

Tvrtka Auto Will ovlaštena je Toyotin partner koja je svoja vrata otvorila u Istri prvi put 2009. godine u Puli te nešto malo kasnije i u centru Poreča.

Zaštita okoliša jedan je od najvažnijih Toyotinih principa, globalno i lokalno, stoga od 2017. godine Auto Will je dobio međunarodni certifikat ISO 14001:2015 koji postavlja standarde za cjelokupni sustav upravljanja okolišem.

Smjernice djelovanja Toyotinog poslovanja glase da uvijek moraju biti svjesni o okolišu, da poslovni partneri su partneri u stvaranju boljeg okoliša, da aktivno djeluju kao član društva te da idu ususret boljem društvu. Njihova politika se bazira na tome da teže ostvarenju nulte emisije štetnih plinova u svim područjima. Nastoje surađivati s partnerskim kompanijama te aktivno sudjeluju u društvenim aktivnostima. Također nastoje aktivno objavljevati informacije i promovirati svijest o okolišu.

Slika 7. Certifikat ISO 14001:2015 Auto Willa Toyota

Izvor: http://www.toyota-auto-will.hr/media/1222/certifikat_cro.pdf

Glavna politika okoliša Auto Willa odnosi se na određenih 5 principa, a to su:

1. „Kao dobri korporativni zaposlenici provodit ćemo našu poslovnu djelatnost vodeći računa o zaštiti okoliša, neprekidno stremeći očuvanju našeg prirodnog okoliša, očuvanju energije i obnavljanju izvora. K tome, poduzet ćemo sve korake kako bi osigurali da naša djelatnost ne zagađuje okoliš.
2. U suradnji s našim kupcima i pridruženim poduzećima tražit ćemo načina da iskoristimo industrijski otpad, aktivno promičući poslovanje vezano za okoliš, kao što je očuvanje prirodnih resursa. Kroz ove napore želimo doprinijeti ostvarenju gospodarstva temeljenog na recikliranju.
3. U našim poslovnim djelatnostima pratit ćemo zakone, propise i industrijske standarde vezane uz okoliš koje u potpunosti podržavamo, kao i sve ostale obvezujuće zahtjeve.
4. Postavit ćemo sustav upravljanja okolišom da bismo uveli i trajno poboljšavanje sustava upravljanja okolišem radi povećanja uspješnosti upravljanja okolišem. Ocjenjivali naše djelatnosti zaštite okoliša i pokazali kreativanost u postavljanju ciljeva trajnog unaprijeđenja u svim poduhvatima vezanim uz okoliš.
5. Internim programima izobrazbe promicat ćemo potpuno razumijevanje naše politike okoliša podižući time svijest o okolišu svih naših zaposlenika.“

Njihove smjernice djelovanja usmjerene su prema tome da je kompanija uvijek svjesna o stanju okoliša. Teže ostvarenju nulte emisije štetih plinova u svim područjima. Cilj im je razviti i osigurati proizvode koji će biti vrhunski u smislu zaštite okoliša. Važno im je da neprestano tragaju za proizvodnim djelatnostima koje ne generiraju otpad. Implementiraju potpune zaštitne mjere te promoviraju poslove koji doprinose poboljšanju zaštite okoliša.

U cilju im je biti aktivnim članom društva, odnosno aktivno sudjelovati u društvenim aktivnostima. To nastoje implementirati kroz sudjelovanje u stvaranju cikličkog društva.

Također to nastoje ostvariti i održati kroz podržavanje vladinih politika zaštite okoliša te kao i kroz aktivno objavljivanje i promoviranje svijesti o okolišu.

Temeljna politika kompanije Auto Will je da unese svoj doprinos u uspješnom društvu 21. stoljeća. Odnosno u cilju im je doprinjeti napredovanju društva 21. stoljeća, težiti rastu koji će biti u harmoniji s okolišem i izazovu dostignuća nulte emisije štetnih plinova u svim područjima djelovanja. U cilju im je tragati za svim mogućim tehnologijama zaštite okoliša kao i da razvijaju i utemelje nove tehnologije kako bi okoliš i ekonomija sukladno djelovali.

Tvrtka nastoji razvijati dobrovoljni plan poboljšanja temeljen ne samo na potpunim preventivnim mjerama i udovoljavanju zakonima, već i plan koji postavlja teme zaštite okoliša na globalnim, nacionalnim i regionalnim razinama te promovira kontinuiranu implementaciju. Smatraju da su poslovni partneri oni partneri koji potpomažu jedni drugima u stvaranju boljeg okoliša. Nastoje izgraditi bliske i suradničke odnose sa širokim spektrom pojedinaca i organizacija angažiranih u zaštiti okoliša, uključujući vlade, lokalne uprave te kompanije i industrije. (http://www.toyota-auto-will.hr/media/1223/politika_cro.pdf)

6.3. Lanterna Premium Camping Resort, Poreč

Lanterna Premium Camping Resort primjenjuje visoke standarde zaštite okoliša. Kamp ima uspostavljen i certificiran Sustav upravljanja zaštitom okoliša, sukladno normi ISO 14001. Osim što kamp posjeduje certifikat ISO 14001, kamp je dobitnik više međunarodnih priznanja za ekologiju i učinkovito energetske upravljanje turističkim poluotokom, a neke od njih su Greenovation, EU Ecolabel, Environmental award - ECO Award Gold, Top Camping Croatia, Plava zastava, InovaCamp i mnoge druge.

Kamp Lanterna dugi niz godina ulaže mnogo truda i napora u razvoj štednog, zelenog i konkurentnog gospodarstva. Riviera Adria već je 80-tih godina započela s ulaganjem u zelenu tehnologiju, investirajući u prve solarne kolektore u kmpovima na Lanterni. Uz solarne kolektore, kamp posjeduje i sustav pametnog nadzora električne energije, središnji nadzorni sustav navodnjavanja te razvijeni sustav pročišćavanja voda. Na poluotoku Lanterna provodi se i odvojeno sakupljanje otpada i reciklaža, dok gostima prilikom check in-a zaposlenici poklanjaju vreće za smeće, odnosno vreće za razvrstavanje otpada.

(<https://glasistrenovine.hr/arhiva-portala/pregled-vijesti/kamp-lanterna-osvojio-priznanje-za-eko-poslovanje-402583>)

Kamp Lanterna nastoji optimalno koristiti dnevno svjetlo. Gdje god je moguće izbjegava se korištenje umjetne rasvjete te se koristiti dnevno svjetlo. Prostori poput recepcija izgrađeni su tako da minimalno jednu stranu recepcije pokriva staklo, od stropa do poda, što znači da danju nije potrebno umjetno osvjetljenje čime se dodatno štedi energija. Sve se investicije unat kampa vode održivim poslovanjem: ugrađuju se uređaji visoke energetske klase, rasvjetna tijela zamjenjuju se rasvjetom prihvatljivijom za okoliš, ugrađuje se štedna fluorescentna i LED rasvjeta i sl. Osim toga, kamp posjeduje nekoliko električnih vozila čime se smanjuje ispuštanje štetnih plinova.

Kamp Lanterna poduzima i razne mjere u vezi štednje vode. Štedjeti vodu znači spriječiti njeno nepotrebno trošenje te istovremeno reducirati utrošak energije za njezino stavljanje na raspolaganje. U sanitarnim čvorovima stari tuševi za minutu ispuste oko 15 litara vode, a oni novije generacije oko 9 litara, stoga kamp redovno servisira i preuređuje sanitarne čvorove. Ušteda ovog važnog izvora energije se postiže ugradnjom reduktora mlaza vode, senzora te slavina koje se same zatvaraju, čime se izbjegava nepotrebno curenje vode u tuševima ali i u umivaonicima. Osim toga, previsoko postavljen tuš troši više energije jer se mlaz vode pri svakom spuštanju za 10 cm visine ohladi za jedan stupanj. Stoga je vrlo važno podesiti tuš na optimalnu visinu dok se za pripremu tople vode u kampu koristi se sunčeva energija.

Koliko god bilo ugodno kupati se u bazenu, posljedice mogu biti vrlo neugodne za vašu kožu, kosu ili općenito za vaše zdravlje. Voda u bazenu sigurna je za kupanje zahvaljujući raznim kemikalijama koje se dodavaju za čišćenje i dezinfekciju. Najčešća kemikalija koja se koristi za bazene u kampa Lanterna, ali i općenito za bazene je klor. No čak i male pa i dopuštene količine klora u bazenima mogu loše utjecati na naše zdravlje. Kamp Lanterna posjeduje otvoreni vanjski bazen sa slanom vodom. Većina problema uzrokovana kemikalijama iz bazena nastaje kao posljedica dugotrajne izloženosti u zatvorenom prostoru, u kojem klor okružuje prostor i „lebdi“ iznad površine, a nema strujanja zraka koje bi razrijedilo njegovu koncentraciju. Kamp Lanterna je svjestan ovih posljedica za naše zdravlje koje uzrokuju razne kemikalije, stoga se preporuča da je bolje ići na otvoreni bazen ili, još bolje, na otvoreni bazen sa slanom vodom. U takvim bazenima potrebno je puno manje klora i drugih kemikalija za održavanje čistoće i dezinfekcije vode.

[\(https://zivim.gloria.hr/disem/mozda-je-u-njemu-spas-od-vrucina-no-ne-zaboravite-da-krije-i-opasnosti/8630030/\)](https://zivim.gloria.hr/disem/mozda-je-u-njemu-spas-od-vrucina-no-ne-zaboravite-da-krije-i-opasnosti/8630030/)

Kamp Lanterna je proglašen više puta „eko“ kampom. Smatra se da ste „eko“ osvještani na temelju koliko ste otpada prikupili – jednostavna misija koja eko-turizam u kampovima uvelike izdvaja od drugih turističkih sektora. Mnogo turista bira svoje kamp destinacije za odmor upravo po eko standardima koje objekt posjeduje. Dok je gostima hotela sasvim svejedno koliko se reciklažnih kontejnera nalazi u krugu objekta u kojem borave, kamperima je taj broj neizmjerljivo važan. Dva su razloga zašto je kamperistima to izričito važno, a to je da ako žele pravi eko-odmor, žele i da se o njihovom otpadu dobro brine te još važniji i drugi razlog je taj da u hotelima su najveći proizvođači otpada neposredno sami objekti dok su u kampu to upravo kamperi. Gostima je važno da se osjećaju korisno i u skladu s prirodom. U Kampu Lanterna postoji veliki broj kako malih koševa na svakih nekoliko metara tako i velikih kontejnera za odlaganje zasebnog otpada – za staklo, plastiku, papir te spremnici za aluminij i čelik na svakom opredjeljenju zona kampa.

Sve češće turisti teže za novim, zanimljivijim i neobičnim ljetovanjem. Gosti koji uživaju u boravku u prirodi često ne vole klasične šatore, stoga kamp Lanterna svake godine

sve više prakticira i promovira svoje glamping šatore. Takvi šatori i namještaj unutar njega izrađeni su od prirodnih materijala, pa takav glamur usred prirode i s pogledom na more ima jasan eko predznak. Električna energija većinom dolazi iz obnovljivih izvora energije a ponuda uključuje apsolutno sve što i ostale luksuzne mobilne kućice unutar kampa. Glamping šator posjeduje sve od klime, kuhinje, velikih kreveta, roštilja, velike terase, Wi-Fi mreže pa čak i privatni vanjski slani bazen. (<https://bit.ly/2SJakii>)

Uz sve navedene ekološke pozitivne strane kampa Lanterne, kamp posjeduje i mjesto za odlaganje prljave vode iz kampera, dakle zagađena i prljava voda se ne ispušta u more. Plaže kampa Lanterne su redovno održavane stoga posjeduju i nagradu Plava zastava za svoju čistoću mora. Na morskom dnu se mogu pronaći razne zaštićene školjke te morske životinje stoga je u kampu zabranjen izlov ribe i morskih organizama. Kako bi kamp osvjestio svoje djelatnike ali i goste o zaštićenim morskim vrstama, na nekoliko lokacija mogu se pronaći informativne tabele o zaštićenim morskim životinjama kampa.

Slika 8. Informativna tabla Jadranskog podmorja kampa Lanterne

Izvor: obrada autora

7. ZAKLJUČAK

ISO 14001:2015 važan je standard koji sve veći broj poduzeća nastoji primjenjivati. Njega je moguće uvesti u sva mikro, mala, srednje velika ili velika poduzeća, u obrte, uslužne ili proizvodne djelatnosti kao i u jedinice lokalne uprave i samouprave. Sami zahtjevi norme upravljanja okoliša osiguravaju smanjenje nepovoljnih utjecaja na okoliš, smanjenju troškova, brz odaziv u slučaju nezgoda ili izvanrednih situacija, usklađivanje poslovanja sa zakonskim zahtjevima kao i motiviranost zaposlenika. ISO 14001 efektno sumira glavni cilj sustava upravljanja okolišem a to je kontinuirano poboljšanje prikladnosti, primjenjivosti i učinkovitosti sustava upravljanja okolišem kako bi se povećavao učinak na okoliš.

Važno je da poslodavci i zaposlenici budu svjesni važnosti očuvanja okoliša kako bi sva živa bića imali čist i siguran okoliš u kojem borave te da poslovanje organizacija može sigurno i kvalitetno napredovati. Bitno je da budemo svjesni da ono što ostavimo iza sebe ostaje našim budućim naraštajima. Znači, potrebno je razmišljati na globalnoj razini, djelovati lokalno i preuzeti osobnu odgovornost. Organizacije poput AutoWilla, Premium Camping resorta Lanterna i lučke uprave iz Poreča uspješno implementiraju ovaj standard. One mogu biti primjer ostalim organizacijama u postavljanju sustava upravljanja okolišem kao i trajnom poboljšavanju istog. ISO 14001:2015 koristan je standard kojim se ukazuje na svjesnost o trenutnom stanju okoliša te potiče da se uvijek ponašamo u skladu s prirodom.

LITERATURA

PRAVILNICI I ZAKONI:

1. Pravilnik o strogo zaštićenim vrstama, NN 144/13, 73/16
2. Zakon o zaštiti okoliša (NN 80/13)
3. Zakon o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18)

INTERNETSKE STRANICE:

<https://www.zivotna-skola.eu/projekti/un-odrzivost.html>

http://odraz.hr/media/291518/globalni%20ciljevi%20odrzivog%20razvoja%20do%202030_w eb.pdf

http://www.fzoeu.hr/hr/zastita_okolisa/odrzivi_razvoj/

<http://mladi-eu.hr/sto-je-to-strategija-europe-2020/>

<https://vlada.gov.hr/europa-2020/19454>

http://www.toyota-auto-will.hr/media/1223/politika_cro.pdf

<http://www.odraz.hr/media/21845/dop.pdf>

<http://www.porec.hr/prva.aspx?stranica=3042&pid=14>

<http://www.porec.hr/prva.aspx?stranica=27061&pid=&j=CRO>

<http://www.porec.hr/prva.aspx?stranica=164&pid=61>

<http://www.pomorskodobro.com/plava-zastava.html>

<http://www.natura-histrica.hr/hr/zasticene-prirodne-vrijednosti/pravila-ponasanja-5>

<http://www.natura-histrica.hr/hr/zasticena-podrucja>

<https://glasistrenovine.hr/arhiva-portala/pregled-vijesti/kamp-lanterna-osvojio-priznanje-za-eko-poslovanje-402583>

<https://zivim.gloria.hr/disem/mozda-je-u-njemu-spas-od-vrucina-no-ne-zaboravite-da-krije-i-opasnosti/8630030/>

<https://bit.ly/2SJakii>

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_80_1659.html

<https://hrcak.srce.hr/112843>

<https://repozitorij.foi.unizg.hr/islandora/object/foi%3A3329/datastream/PDF/view>

https://www.pfri.uniri.hr/web/dokumenti/uploads_nastava/20180227_184357_zec_ZMMO_v.1.5_web.pdf

http://repozitorij.fsb.hr/7075/1/Vuk%C5%A1i%C4%87_2016_diplomski.pdf

<https://repozitorij.unidu.hr/islandora/object/unidu%3A454>

https://www.fkit.unizg.hr/download/repository/1_2_Sustavi_2019_%5BCompatibility_Mode%5D.pdf

https://www.dnvgl.hr/Images/Smjernice%20ISO%2014001.2015_tcm23-59184.pdf

POPIS SLIKA

Slika 1. Ciljevi održivog razvoja	3
Slika 2. Informativna tabla plaže Delfin, sezona 2019.....	19
Slika 3. Analitičko izvješće uzrokovanja mora, plaža Delfin, sezona 2019.....	22
Slika 4. Europska plava zastava	24
Slika 5. Zaštićena priroda	30
Slika 6. Certifikat ISO 14001:2015 lučke uprave Poreč	47
Slika 7. Certifikat ISO 14001:2015 Auto Willa Toyota.....	50
Slika 8. Informativna tabla Jadranskog podmorja kampa Lanterne	55

POPIS GRAFIKON

Grafikon 1. Ciljevi strategije Europa 2020.....	12
---	----